

Юшкевич Ю.С. Соціалізація особистості в умовах інформаційного суспільства. *Матеріали VIII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції «Освіта та соціалізація особистості»*. – Одеса: ДЗ «ЛНПУ ім. К. Д. Ушинського», 2020. – С. 50-52.

Юшкевич Ю. С.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

«Світ в пошуках самого себе», на думку італійського науковця Маріо Морчелліні, може бути доречною метафорою для опису сьогодення, що характеризується тріумфом невизначеностей, безпрецедентним накопиченням джерел невпевненості, страху і нестачі довіри, а простір застосування інформаційно-комунікаційних технологій можна порівняти з «Нічийною Землею» де формуються нові ідентичності та ролі, виникає відчуття приналежності до чогось більшого і створюються нові соціальні зв'язки, але в той же час виникають ризики і небезпеки [1, р. 47, 63].

Соціокультурна трансформація, що відбувається внаслідок розвитку інформаційного суспільства, обумовлює модифікацію змісту та взаємозв'язків стрижневих елементів сучасної соціальної системи: соціальних суб'єктів, інститутів та засобів масової комунікації.

Метаморфози, що відбуваються на рівні окремого суб'єкту мають три виміри. В першу чергу, ці перетворення пов'язані зі сферою самості, де має місце конструювання або перевизначення ідентичності соціального суб'єкту за допомогою стимулювання саморефлексії. Крім того, це стосується соціальних взаємовідносин, в межах яких індивід за допомогою комунікації намагається одночасно проявити себе по відношенню до інших та знайти життєві орієнтири, зрозуміти сенс власного існування. Нарешті, комунікація, що збільшує взаємодію між людьми та допомагає стримано реагувати на кризові стани, впливає на дії суб'єкта [1, р. 46].

Необхідно наголосити, що соціокультурна трансформація сучасного суспільства не є перетворенням певного сектору або соціальної підсистеми, а

стосується всіх тих інститутів – релігії, сім'ї, системи освіти – що в минулому виступали гарантами стабільності, рівноваги та соціальної впевненості. В цьому контексті, можна говорити про видозмінювання тих процесів, що пов'язані з відтворенням суспільних цінностей, колективних орієнтацій і, отже, трансформацію тієї культурної навігації особистості, що виступає основою соціальної дії – кризи соціалізації. Тому, слабка залучення індивіда до традиційної соціальної системи та формування відчуття втрати рівноваги змушує людину шукати альтернативи, однією з яких в сучасному світі виступають засоби масової комунікації.

Так, з точки зору Маріо Морчелліні, комунікація не тільки допомагає долати кризу, обумовлену ослабленням соціальної системи, девальвацією традиційних цінностей та зростанням індивідуалізму, а й фактично виконує функцію заміни соціалізації. Тобто, засоби масової комунікації компенсують занепад всіх тих інститутів, що в минулому детермінували дії кожного соціального суб'єкту в суспільстві. Виходячи з цього, «криза» набуває іншого значення, вона вже не розглядається як щось «регресивне», а навпаки символізує «примноження та зростання». Зокрема, засоби масової комунікації стимулюють розвиток трьох рівнів соціального суб'єкту про які йшла мова вище: самості, відфільтрованої у віртуальному вимірі засобів масової комунікації; взаємовідносин, опосередкованих технологіями, що спонукають людину сформувати нове бачення світу і новий стиль життя; дії, що знаходить прояв в символічних сценаріях ідентифікації та репрезентації в межах соціальних взаємовідносин [1, р. 47].

Проте, слід пам'ятати, що транслятором найважливіших та історично сталих норм і цінностей буття виступає освіта. Будучи простором творчого освоєння нової інформації, формування нових здібностей та набуття практичного досвіду, вона являє собою реальність, в якій народжуються нові цінності, що зумовлюють формування ціннісних орієнтацій всього суспільства. Освіта виступає найважливішим соціальним інститутом, що реалізує цінності, норми, ідеали, відтворює національно-культурний світ. Вона здатна вирішувати

завдання розвитку духовного світу особистості, її вищих цінностей. Одним із головних завдань освіти є відповідальність за духовну спадкоємність поколінь, освоєння новою генерацією стійких конструктів духовності, зокрема – морально-етичних цінностей [2, с. 277].

Однак, сьогодні сама освіта відчуває на собі наслідки ослаблення соціальної системи та знаходиться в стані кризи, тому що вона як і раніше заснована на традиційних педагогічних приписах, які погано адаптовані до вимог і характеристик сучасного світу. Свідченням тому є зростаючий дефіцит зацікавленості молоді в освіті. В контексті соціокультурної трансформації, що відбувається внаслідок розвитку інформаційного суспільства, система освіти стикається з дилемою: з одного боку, вона повинна сприяти збереженню та передачі культурної спадщини, що пройшла перевірку часом та традиційно сприймається як «знання», з іншого, вона може ризикнути адаптуватися до інновацій та змін, які її оточують, приймаючи на себе відповідальність за фільтрацію нових культурних цінностей і знань.

Таким чином, можна дійти висновку, що ідеалізація будь якої зі складових сучасної соціальної системи, зокрема освіти або засобів масової комунікації є хибною. З одного боку, технічний прогрес не є достатньою умовою набуття культурного сенсу та якісного змісту засобами масової комунікації, з іншого, завдяки новим технологіям освіта може отримати культурний імпульс та виступити в якості інтелектуального середовища, в межах якого і за допомогою якого можна інтерпретувати сучасні зміни. Тому, слід йти шляхом конвергенції – гармонійної взаємодії інституту освіти та новітніх засобів масової комунікації задля досягнення загальної мети – адекватної соціалізації особистості в умовах інформаційного суспільства.

Література:

1. Morcellini M. Digital Media and Socialization. *Digital literacy: tools and methodologies for information society*. Hershey-New York: IGI Publishing. 2008. P.45-66.
2. Юшкевич Ю. С. Освіта як найважливіша ланка реалізації морально-етичних цінностей: український контекст. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. 2015. Вип. 103 (12). С. 277-280.